

Stanisław Stępień, *Maściesz (Mascjuch) Wasyli (Wasyl / Bazyl)* [w:] *Przemyski słownik biograficzny*, pod red. Ewy Grin-Piszczek, Tomasza Pudłockiego, Anny Siciak, Przemysł 2016 s. 112-114

MAŚCIUCH (MASCJUCH) WASYLIJ (WASYL / BAZYLI). 30 III 1873 Nowa Wieś (pow. Nowy Sącz) – 12 III 1936 Rymanów Zdrój. Ksiądz greckokatolicki, profesor prawa kanonicznego w Instytucie Teologicznym w Przemysłu, administrator apostolski Łemkowszczyzny. Pochodził z rodziny chłopskiej. Był jednym z pięciorga dzieci Osypa i Anny z domu Zaweracz.

Początkowo uczył się w Szkole Ludowej w rodzinnej wsi, a następnie w Nowym Sączu. Tam też rozpoczął w 1888 naukę w c.k. Gimnazjum, które ukończył w 1895 r. uzyskując świadectwo dojrzałości. W tym też roku wstąpił do greckokatolickiego Seminarium Duchownego we Lwowie i podjął studia na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Lwowskiego. Po ich ukończeniu przyjął w katedrze przemyskiej 12 XI 1899 święcenia kapłańskie z rąk bp. K. Czechowicza, w stanie beżżennym. Bezpośrednio po święceniach wyjechał do Wiednia, gdzie 24 XI t.r. został przyjęty do Frintaneum i zapisał się na Wydział Teologiczny Uniwersytetu Wiedeńskiego. W czasie studiów od 1 IX 1902 do 30 III 1903 pełnił funkcję wikariusza parafii św. Barbary w Wiedniu. 24 IV 1903 uzyskał na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Wiedeńskiego doktorat na podstawie rozprawy *De origine iuris patronatus realis speciatim in terris Polonicis*. Frintaneum opuścił 30 IV t.r. i udał się do Rzymu, gdzie w Kongregacji do Spraw Kościołów Wschodnich od 1 IV do 14 IX 1903 odbył praktyczny kurs prawa kanonicznego. Po powrocie do kraju został 15 IX 1903 mianowany prefektem studiów greckokatolickiego

Seminarium Duchownego w Przemyślu i zastępcą profesora prawa kanonicznego w tamtejszym greckokatolickim Zakładzie Teologicznym, a w roku następnym profesorem tego przedmiotu. 1 XII 1903 ordynariusz nadał mu prawo używania odznak kanonicznych (Rochettum et Manolettum) i mianował go referentem Konsystorza (funkcję tę sprawował do 9 X 1909). Od tego czasu pełnił szereg funkcji w konsystorzu biskupim: od 4 II 1904 był notariuszem sądu małżeńskiego, od 8 II 1911 radcą i referentem konsystorza, a od 15 V t.r. także egzaminatorem prosynodalnym. W 1912 r. habilitował się z prawa kanonicznego i w latach 1912–1913 był docentem na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Lwowskiego. W tym też roku ordynariusz przemyski bp K. Czechowicz mianował go kanonikiem honorowym.

Pod względem świadomości narodowej ks. Maściuch trwał przy poglądach staroruskich (ale nie moskalfilskich). Przywiązywał dużą wagę do tożsamości lemkońskiej, uważając Łemków za przedstawicieli najstarszego osadnictwa ruskiego w Karpatach. Na płaszczyźnie religijnej genezę Kościoła greckokatolickiego na tamtym terenie wiązał z misją chrystianizacyjną Cyryla i Metodego w Państwie Wielkomorawskim. Te jego poglądy w sprawach narodowych spowodowały, że po wybuchu I wojny światowej został osadzony w obozie internowania w Thalerhofie, gdzie przebywał ponad rok. Ze względu jednak, że władze nie dopatrzyły się u niego żadnych sympatii prorosyjskich w 1916 r. został zwolniony z obozu internowania i zmobilizowany do armii austriackiej jako kapelan polowy, a następnie wysłany na front włoski. W 1918 r. dostał się do niewoli włoskiej i przebywał w obozie w Cassino niedaleko Neapolu.

W 1919 r. otrzymał propozycję objęcia organizowanej katedry prawa kanonicznego na Uniwersytecie w Lublanie (Jugosławia). Ponieważ jednak sprawa powołania katedry przeciągała się, w 1919 r. powrócił do macierzystej diecezji i objął ponownie stanowisko profesora prawa kanonicznego w diecezjalnym Instytucie Teologicznym. W 1920 r. objął parafię w miejscowości Horożanna Wielka (dek. komarniański), funkcję proboszcza sprawował do 1934 r. Został mianowany 17 XI 1934 pierwszym administratorem apostolskim Łemkowszczyzny, wydzielonej 10 II 1934 dekretem Stolicy Apostolskiej *Quo aptius consuleret* z gr. kat. diecezji przemyskiej (przysięgę wierności Stolicy Apost. złożył 19 XII 1934). Oficjalnie rządy w Administracji Apostolskiej Łemkowszczyzny objął 19 I 1935, a tymczasową stolicą administracji stał się Rymanów Zdrój (dopiero w drugiej połowie maja 1938 przeniesiono ją do Sanoka).

Jako pierwszy administrator zorganizował instytucje nowej jednostki kościelnej, rozpoczął wydawanie organu pt. „Вісті Апостольської Адміністрації Лемківщини” [Wiadomości Administracji Apostolskiej Łemkowszczyzny]. Wychodziły one w języku ukraińskim, ale z częściowym zachowaniem słownictwa lemковского. Następnie unormował stosunki z greckokatolicką diecezją przemyską i przeprowadził wizytacje kanoniczne wszystkich podległych mu parafii. W celu wzmocnienia pracy duszpasterskiej sprowadził z archidiecezji lwowskiej zakon OO. Studentów, osadził ich we wsi Florynka (gdzie erygował klasztor). W 1935 założył Szkołę Diaków z siedzibą we Wróbliku Królewskim.

Zmarł w siedzibie administracji w Rymanowie Zdroju, 16 III 1936 został pochowany na cmentarzu parafialnym w rodzinnej Nowej Wsi.

Ks. Maściuch był znanym greckokatolickim kanonistą, współzałożycielem powstałego we Lwowie w 1922 greckokatolickiego Naukowego Towarzystwa Teologicznego i jego aktywnym działaczem. Jest on autorem prac: *Право каноничне зъ особливимъ уваженемъ права церкви всхд. провинції галицкої і законѡвъ гор. Австрії* [Prawo kanoniczne ze szczególnym uwzględnieniem prawa Kościoła wschodniego prowincji galicyjskiej i ustaw państwowych Austrii] (Przemyśl 1905, wyd. 2 – 1907); *Церковне право супруже зъ особливимъ уваженемъ права гр. кат. галицкои провинції, восточныхъ автокефальныхъ Церквей и горожаньскихъ законѡвъ въ Австріи и на Угорщинѣ*, [Prawo kościelne małżeńskie ze szczególnym uwzględnieniem prawa greckokatolickiej prowincji galicyjskiej, wschodnich autokefalicznych Kościołów i ustaw państwowych Austrii i Węgier] (Przemyśl 1910) oraz szeregu artykułów na tematy religijne, etnograficzne i historyczne.

Jako administrator apostolski wydał drukiem dwa ważne listy pasterskie mające na celu utwierdzenia katolickiej tożsamości wyznaniowej ludności łemkowskiej: *Перше пастирске посланіе до Лемків* [Pierwszy list pasterski do Łemków] (1935) oraz *Пастирске посланіе з нагоди Рождества Христового до Лемків* [List pasterski do Łemków z okazji Narodzenie Chrystusowego] (1936).

Źródła i opracowania:

Źródła: Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, sygn. 354, s. 112, 143, 169, 228–230, 235; ibidem, sygn. 378, s. 588; ibidem, sygn. 379, s. 772; ibidem, sygn. 1158, s. 229; Archiwum Państwowe w Przemyślu, Apostolska Administracja Łemkowszczyzny, sygn. 3, s. 4, 18, 36; sygn. 8; s. 84–85; sygn. 42, s. 2; sygn. 59, s. 32; sygn. 98, s. 1–4, 13–14; sygn. 107, s. 2; sygn. 111, s. 1–22; sygn. 121, s. 2; ibidem, Archiwum Greckokatolickiego Biskupstwa w Przemyślu sygn. 3861, s. 391, sygn. 3891, s. 391; suplement, sygn. 151, s. 14; sygn. 179, s. 80–81; ibidem, Starostwo Powiatowe Jasielskie, sygn. 18, s. 137.

Opracowania: D. Blazejowskyj, *Byzantine Kyivan rite students in pontifical colleges, and in seminaries, universities, and institutes of Central and Western Europe (1576–1983)*, Rome 1984, s. 287, 294; idem, *Historical šematism of the Eparchy od Peremyśl including The Apostolic of Administration of Lemkivščyna (1828–1939)*, Lviv 1995, s. 764; B. Horbal, *MastsiuKh Vasylii*, [w:] *Encyclopedia of Rusyn History and Culture*, ed. P.R. Magocsi, I. Pop, Toronto-Buffalo-Londyn 2005, s. 326; I. Красовський, *Діячі науки і культури Лемківщини. Довідник*, Торонто-Львів 2000, s. 53; И. Ф. Лемкин, *История Лемковины в V частях*, [Торонто] 1969, s. 168–169, 247–248; A. Krochmal, *Konflikt czy współpraca? Relacje między duchowieństwem łacińskim i greckokatolickim w diecezji przemyskiej w latach 1918–1939*, Lublin 2001, s. 190–194; *Полеві духовники Української Галицької Армії. У 45-річчя участі у визвольних змаганнях (матеріали до історії)*, вид. о. І. Лебедович, Вінніпег 1963, s. 158, 165–167, 178; L. Piech, *Wychowywać dla Kościoła i państwa. Formacja elity duchowieństwa galicyjskiego w Wiedniu 1775–1918*, Kraków 2009, s. 139, 157, 167, 191, 252, 326, 348, 352; B. Prach, *Administracja Apostolska Łemkowszczyzny*, [w:] *Łemkowie w historii i kulturze Karpat*, red. J. Czajkowski, Rzeszów 1992, s. 301–303; S. Stępień, *MasciuCh Wasylii (Bazyli)*, „Studia Polsko-Ukraińskie” nr 1: 2006, s. 246–248; T. Śliwa, *Kościół greckokatolicki w Polsce w latach*

1918–1939, [w:] *Kościół w Drugiej Rzeczypospolitej*, Lublin 1980, s. 155; *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (1918–1933)*, Lwów 1934, s. 31.